

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

ภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบ ของโรงพยาบาลนครปฐม

The Emotional Intelligence of Children in the Early Childhood Development Center and Elementary School Under Nakhonpathom Hospital

สุพาพร เกิดฤทธิ วท.ม.,
กลุ่มงานเวชกรรมสังคม

Supaporn Keardrit M.Sc.,
Division of Social Medicine

สมฤกษ์ จึงสมาน พ.บ.,
ว.ว. กุมารเวชศาสตร์
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครปฐม
โรงพยาบาลนครปฐม

Somlerk Jeungsmarn M.D.,
Thai Board of Pediatric
Director of Nakhonpathom Hospital
Nakhonpathom Hospital

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับภาวะความฉลาดทางอารมณ์ และศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นในการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาการด้านความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐม

วิธีการศึกษา: การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้ปกครองของเด็กนักเรียนอายุ 3-5 ปี จำนวน 316 คน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐมทั้งหมด 9 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 แห่ง (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสภากาชาด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดห้วยจรเข้ม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสุขสวัสดิ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฐมนคร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประสานนคร และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสระแก้ว) และโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐม 3 แห่ง (โรงเรียนอนุบาลนครปฐม โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร) ระหว่างวันที่ 1 เดือนธันวาคม 2556 - 31 มกราคม 2557

ผลการศึกษา: ภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับคะแนน t-score 40-49 คะแนน จำนวน 188 รายคิดเป็นร้อยละ 59.5 โดยผู้ปกครองเด็กปฐมวัยใช้รูปแบบการเลี้ยงดูเด็กเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยดังนี้ แบบวางเงื่อนไขให้เหตุผล (ค่าเฉลี่ย = 4.4, S.D. = 0.5) แบบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย = 3.9, S.D. = 0.5) แบบผสมผสาน

(ค่าเฉลี่ย = 3.6, S.D. = 0.7) แบบรักทะนุถนอม (ค่าเฉลี่ย = 3.2, S.D. = 0.5) และแบบควบคุมเข้มงวด (ค่าเฉลี่ย = 3.0, S.D. = 0.6) เป็นวิธีที่ผู้ปกครองใช้น้อยที่สุด โดยรูปแบบการเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.0028$)

สรุป: รูปแบบการเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะความฉลาดทางอารมณ์ โดยภาวะความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐมนั้นอยู่ในระดับคะแนน t-score 40-49 คะแนน จำนวน 188 รายคิดเป็นร้อยละ 59.5 บ่งบอกว่าเด็กควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ให้ดียิ่งขึ้น ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ภาวะความฉลาดทางอารมณ์ เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

Objective: To analyze relation between parenting style and the emotional intelligence of children in the early childhood development center and elementary school under Nakhonpathom Hospital. And identify problems, suggestions and comments on the implementation of the development of emotional intelligence of children in the early childhood development center and elementary school under Nakhonpathom Hospital.

Study design: Cross-sectional study

Method: The data were collected from 1 December 2013 - 31 January 2014, consisted of parents of 316 children (aged 3-5 years) in the early childhood development center (Red Cross Early Child Development Center, Wat Huay Gurakhey Early Child Development Center, Suksawat Early Child Development Center, Pathomnakhon Early Child Development Center, Prapanakhon Early Child Development Center and Sakeaw Early Child Development Center) and elementary school under Nakhonpathom Hospital (Anuban Nakhonpathom School, Wat Prapathomjadee school and Satit Mahawithhayalai Silpakhon School).

Result: The result that the emotional intelligence of early children in the early childhood development center and elementary school under Nakhonpathom Hospital, mostly scale t-score 40-49 points total 188 cases, representing 59.5 percent. Descending order of parenting style are a reasonably conditional firstly (mean = 4.4, S.D. = 0.5) that parent of children in the early childhood development center and elementary school under Nakhonpathom Hospital Democratic Parenting Style (mean = 3.9, S.D. = 0.5). Integrated Parenting Style (mean = 3.6, S.D. = 0.7) Permissive Parenting Style (mean = 3.2, S.D. = 0.5) and Authoritarian Parenting Style (mean = 3.0, S.D. = 0.6) is the least way parents use. The Parenting Style was not associated with emotional intelligence of children in the early childhood development center and elementary school under Nakhonpathom Hospital, statistical significance ($p = 0.0028$)

Conclusion: The Parenting Style was not associated with emotional intelligence. The result that the emotional intelligence of early children in the early childhood development center and elementary school under Nakhonpathom Hospital mostly scale t-score 40 - 49 points total 188 cases, representing 59.5 percent. Parents should be encouraging and developing emotional intelligence on each category constantly.

Keywords: emotional intelligence, early childhood

บทนำ

ในการพัฒนาประเทศควรพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือเป็นคนดีมีคุณธรรม กล่าวแสดงออกในทางที่ถูกต้องเหมาะสมเด็กจึงเป็นทรัพยากรสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจสังคม ได้ฝึกทักษะการควบคุมอารมณ์ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเกิดพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข¹ เป็นการหล่อหลอมให้เด็กเจริญเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่อไป

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญของภาวะความฉลาดทางอารมณ์ ได้พัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี ขึ้นไป โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้านหลัก 9 องค์ประกอบย่อย คือ ด้านดี ได้แก่ อารมณ์ เข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้จักถูกผิด ด้านเก่ง ได้แก่ มุ่งมั่นพยายาม การปรับตัว กล่าวแสดงออก ด้านสุข ได้แก่ พอใจตนเอง ปรับใจ ร่าเริง² เพื่อวางแผนพัฒนาศักยภาพของเด็กในระดับชาติและช่วยคัดกรองเด็กที่ต้องได้รับการพัฒนาต่อไป โดยทำการเปรียบเทียบสถานการณ์และเกณฑ์ปกติความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทยอายุ 3-5 ปี ช่วงปี 2545 และปี 2550 พบส่วนใหญ่เด็กไทยอายุ 3-5 ปี มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ 125-198 คะแนน เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2545 เกณฑ์ปกติคะแนนความฉลาดอารมณ์ 139-202 คะแนน ค่าเฉลี่ยมีคะแนนลดลง 9.47^{3,8}

ความฉลาดทางอารมณ์ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 2 ประการ ปัจจัยอันดับแรก พันธุกรรมและพื้นฐานอารมณ์^{4,15} พันธุกรรมเป็นตัวกำหนดให้มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน และพื้นฐาน

อารมณ์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดก็เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมอารมณ์ และบุคลิกภาพ ปัจจัยที่สอง คือ สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู การเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมจะสามารถพัฒนาและควบคุมพื้นฐานทางอารมณ์ด้านลบได้ ขณะเดียวกันก็สามารถช่วยส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์ด้านบวกให้โดดเด่นยิ่งขึ้น ดังนั้นสถาบันหลักในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์คือครอบครัวและการเลี้ยงดู

โรงพยาบาลนครปฐมในฐานะหน่วยงานสาธารณสุข ที่ให้การดูแลเด็กปฐมวัยตั้งแต่การสำรวจและส่งเสริมภาวะการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการให้ภูมิคุ้มกันโรคตามวัย จึงมีความสนใจในการศึกษาภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐมว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองกับภาวะความฉลาดทางอารมณ์อย่างไร เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริมภาวะการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาให้เด็กไทยมีภาวะความฉลาดทางอารมณ์สมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐมกับภาวะความฉลาดทางอารมณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นในการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาการด้านความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐม

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) ทำการรวบรวมข้อมูลของผู้ปกครองของเด็กนักเรียนอายุ 3-5 ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐม ทั้งหมด 9 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 แห่ง (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสภากาชาด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดห้วยจรเข้มห้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสุขสวัสดิ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฐมนคร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประปานคร และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสระแก้ว) และโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐม 3 แห่ง (โรงเรียนอนุบาลนครปฐม โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร) ระหว่างวันที่ 1 เดือนธันวาคม 2556 - 31 มกราคม 2557 โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลรูปแบบการเลี้ยงดูของผู้ปกครองและแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กโดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปีของกรมสุขภาพจิต

สถิติที่ใช้ในการศึกษา การแจกแจงความถี่เป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการศึกษา

ในการศึกษานี้รวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองของเด็กนักเรียนอายุ 3-5 ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐมจำนวนทั้งสิ้น 316 คน จากการสำรวจข้อมูลพบว่า บุคคลที่เลี้ยงดูเด็กมากที่สุด คือบิดาและมารดาจำนวน 135 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.7 สถานภาพสมรสของบิดามารดาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันจำนวน 267 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.5 บิดาและมารดาจบการศึกษาสูงสุด คือมัธยมศึกษาจำนวน 125 ราย และ 137 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.6 และ 43.4 ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

การประกอบอาชีพบิดาและมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/รับจ้าง จำนวน 121 ราย และ

จำนวน 138 รายคิดเป็นร้อยละ 38.3 และ 43.7 ตามลำดับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาส่วนใหญ่รักใคร่กันดีมีความสุข จำนวน 226 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.6 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ลักษณะนิสัยของบิดาส่วนใหญ่ใจดี รักลูก รักภรรยา จำนวน 222 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.3 และลักษณะนิสัยของมารดา คือ รักลูกมาก ตามใจลูกทุกอย่างจำนวน 215 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.0 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

บุคคลที่เลี้ยงดูเด็กช่วงแรกเกิด-5 ปีมากที่สุด คือมารดา จำนวน 206 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.2 ผู้ที่รักและตามใจเด็กและตามใจเด็กมากเกินไป คือ บิดาจำนวน 79 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 ผู้ที่เข้มงวด เจ้าระเบียบมากที่สุด คือมารดา จำนวน 161 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.9 ผู้ที่รักและปกป้องเด็ก และดูแลช่วยเหลือเด็กมากที่สุด คือมารดา จำนวน 141 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.6 และผู้ที่ปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความสนใจ คือ ไม่มี/ไม่ระบุจำนวน 255 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.7 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ลักษณะของเด็กปฐมวัยเป็นเด็กขี้โรคและป่วยบ่อยจำนวน 50 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.8 ช่วงแรกเกิด - 3 เดือนเด็กเลี้ยงยาก งอแง จำนวน 177 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.4 จำนวนบุตรของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีจำนวนบุตรเพียงหนึ่งคน (ลูกโทน) จำนวน 167 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.8 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

ภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลนครปฐม พบว่าส่วนใหญ่อยู่ระดับคะแนน t-score 40-49 มีจำนวน 188 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมาได้แก่ระดับคะแนน t-score ต่ำกว่า 40 คะแนน มีจำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.6 และระดับคะแนน t - score ตั้งแต่ 50 ขึ้นไป มีจำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.9 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6

ผู้ปกครองเด็กมีรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กในระดับมาก

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบุคคลผู้เลี้ยงดูเด็ก สถานภาพสมรส และการศึกษาของผู้ปกครอง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย) (n = 316)	ร้อยละ
บุคคลที่เลี้ยงดูเด็กมากที่สุด		
บิดา	8	2.5
มารดา	119	37.7
บิดาและมารดา	135	42.7
ปู่ ย่า	23	7.3
ตา ยาย	30	9.5
อื่นๆ	1	0.3
สถานภาพสมรส		
อยู่ด้วยกัน	267	84.5
แยกกันอยู่	34	10.6
หย่า	12	3.8
หม้าย	2	0.7
บิดาเสียชีวิต	1	0.4
การศึกษาสูงสุดของบิดา		
ประถมศึกษา	41	13.0
มัธยมศึกษา	125	39.6
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตร	38	12.0
ปริญญาตรี	82	25.9
สูงกว่าปริญญาตรี	24	7.6
อื่นๆ	6	1.9
การศึกษาสูงสุดของมารดา		
ประถมศึกษา	37	11.7
มัธยมศึกษา	137	43.4
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตร	36	11.4
ปริญญาตรี	82	25.9
สูงกว่าปริญญาตรี	24	7.6

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการประกอบอาชีพของบิดามารดา และความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย) (n = 316)	ร้อยละ
อาชีพของบิดา		
พนักงานบริษัท	44	13.9
ข้าราชการ/พนักงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	15.2
เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	44	13.9
เกษตรกร	21	6.6
ค้าขาย/รับจ้าง	121	38.3
อื่น ๆ/ไม่ระบุ	38	12.1
อาชีพของมารดา		
พนักงานบริษัท	40	12.7
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	27	8.5
ข้าราชการ/พนักงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	54	17.1
เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	39	12.3
เกษตรกร	11	3.5
ค้าขาย/รับจ้าง	138	43.7
ไม่มี/ไม่ระบุ	7	2.2
ความสัมพันธ์ของบิดามารดา		
รักใคร่กันดีมีความสุข	226	71.6
มีปัญหากันบ้าง	53	16.9
มีปัญหาขัดแย้งกันประจำ	2	0.7
เย็นชาต่างคนต่างอยู่	31	9.8

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของลักษณะนิสัยของบิดา และมารดา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย) (n = 316)	ร้อยละ
ลักษณะนิสัยของบิดา		
ใจดี รักลูก รักภรรยา	222	70.3
ขยัน ทำงานหนัก และเอาการเอางาน	177	56.0
รัก และตามใจลูกมาก	146	46.2
ใจกว้าง มีน้ำใจ ยุติธรรม	134	42.4
รักความสงบ ใจเย็น อารมณ์ดี คุยสนุก	128	40.5
มีระเบียบ สุภาพเรียบร้อย	93	29.4
เจ้าระเบียบ เข้มงวด ดุ	46	14.6
เฉยๆ ไม่ค่อยพูด เกรงใจภรรยา	43	13.6
ธรรมะ ธรรมโม ใจบุญ ใจดี	39	12.3
เจ้าอารมณ์ โมโหง่าย ไม่มีเหตุผล	36	11.4
อื่นๆ	35	11.1
ดื่มสุรา สังสรรค์กับเพื่อนทุกวัน	27	8.5
เจ้าชู้ มีภรรยามากกว่า 1 คน	23	7.3
ชอบเล่นการพนัน เล่นหวย	12	3.8
เฉื่อยชา ไม่มีแรง ไม่ได้ทำงาน	3	0.9
ลักษณะนิสัยของมารดา		
รักลูกมาก ช่วยเหลือลูกทุกอย่าง	215	68.0
ขยัน ช้นแข็ง เอาการเอางาน	199	63.0
ใจกว้าง มีน้ำใจ จิตใจเป็นธรรม	149	47.2
มีระเบียบ สุภาพเรียบร้อย	124	39.2
ชอบแต่งตัว รักสวย รักงาม	85	26.9
จัดการทุกอย่างในบ้านหรือเป็นผู้ตัดสินใจ	75	23.7
เจ้าระเบียบ เข้มงวด เคร่งครัด	66	20.9
หงุดหงิดง่าย โมโห ขุนเฉียวง่าย เอะอะ	65	20.6
ธรรมะ ธรรมโม ใจบุญ ใจดี	52	16.5
มีเพื่อนมาก ชอบสนุกสนาน ชอบเที่ยว	34	10.8
อื่นๆ	20	6.3
เฉื่อยๆ ทำงานไม่ไหว ทุกอย่างแล้วแต่สามี	16	5.1
ชอบเล่นพนัน เล่นหวย	9	2.8
ดื่มเหล้า สูบบุหรี่	5	1.6

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของลักษณะของบุคคลที่เลี้ยงดูเด็ก ผู้ที่รักและตามใจเด็กและตามใจเด็กมากเกินไป ผู้ที่เข้มงวดเจ้าระเบียบมากที่สุด ผู้ที่รักและปกป้องเด็กและดูแลช่วยเหลือเด็กมากที่สุด และผู้ที่ปล่อยปละละเลยไม่ให้ความสนใจ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย) (n = 316)	ร้อยละ
บุคคลที่เลี้ยงดูเด็กช่วงแรกเกิด - 5 ปีมากที่สุด		
บิดา	12	3.8
มารดา	206	65.2
บิดาและมารดา	33	10.4
ปู่ย่า	22	7.0
ตายาย	28	8.9
ญาติ (ลุง/ป้า/น้า/อา)	10	3.2
บุคคลที่ไม่ใช่ญาติ (พี่เลี้ยงเด็ก)	4	1.3
ไม่มี/ไม่ระบุ	0	0.0
ผู้ที่รักและตามใจเด็กและตามใจเด็กมากเกินไป		
บิดา	79	25.0
มารดา	51	16.1
บิดาและมารดา	16	5.1
ปู่ย่า	49	15.5
ตายาย	60	19.0
ญาติ (ลุง/ป้า/น้า/อา)	29	9.2
บุคคลที่ไม่ใช่ญาติ (พี่เลี้ยงเด็ก)	5	1.6
ไม่มี/ไม่ระบุ	27	8.5
ผู้ที่เข้มงวด เจ้าระเบียบมากที่สุด		
บิดา	82	25.9
มารดา	161	50.9
บิดาและมารดา	17	5.4
ปู่ย่า	9	2.8
ตายาย	12	3.8
ญาติ (ลุง/ป้า/น้า/อา)	14	4.4
บุคคลที่ไม่ใช่ญาติ (พี่เลี้ยงเด็ก)	0	0.0
ไม่มี/ไม่ระบุ	21	6.6

ตารางที่ 4 (ต่อ) จำนวนและร้อยละของลักษณะของบุคคลที่เลี้ยงดูเด็ก ผู้ที่รักและตามใจเด็กและตามใจเด็กมากเกินไป ผู้ที่เข้มงวดเจ้าระเบียบมากที่สุด ผู้ที่รักและปกป้องเด็กและดูแลช่วยเหลือเด็กมากที่สุด และผู้ที่ปล่อยปละละเลยไม่ให้ความสนใจ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย) (n = 316)	ร้อยละ
ผู้ที่รักและปกป้องเด็ก และดูแลช่วยเหลือเด็ก		
บิดา	35	11.1
มารดา	141	44.6
บิดาและมารดา	73	23.1
ปู่ย่า	19	6.0
ตายาย	27	8.5
ญาติ (ลุง/ป้า/น้า/อา)	9	2.9
บุคคลที่ไม่ใช่ญาติ (พี่เลี้ยงเด็ก)	3	0.9
ไม่มี/ไม่ระบุ	9	2.8
ผู้ที่ปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความสนใจ		
บิดา	23	7.3
มารดา	17	5.4
บิดาและมารดา	1	0.3
ปู่ย่า	2	0.6
ตายาย	5	1.6
ญาติ (ลุง/ป้า/น้า/อา)	62	19.6
บุคคลที่ไม่ใช่ญาติ (พี่เลี้ยงเด็ก)	1	0.3
ไม่มี/ไม่ระบุ	255	80.7

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของลักษณะของเด็ก

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย) (n = 316)	ร้อยละ
เด็กซึ่งโรคป่วยบ่อย		
ใช่	50	15.8
ไม่ใช่	266	84.2
ช่วงแรกเกิด - 3 เดือน เด็กเลี้ยงยาก งอแง		
ใช่	177	24.4
ไม่ใช่	239	75.6
จำนวนบุตรของบิดาและมารดา		
หนึ่งคน	167	52.8
สองคน	115	36.4
สาม	31	9.8
สี่	1	0.3
ห้า	2	0.6
เด็กเป็นบุตรลำดับที่		
ลำดับที่ 1 (ลูกโตน)	167	52.8
ลำดับที่ 1 (บุตรคนโต)	38	12.0
ลำดับที่ 2-4	111	35.1

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลนครปฐม

ระดับภาวะความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน (n = 316)	ร้อยละ
EQ > 50 (ควรส่งเสริมและรักษาคุณลักษณะนี้ให้คงไว้)	63	19.9
40 > EQ < 49 (ควรได้รับการพัฒนา)	188	59.5
EQ < 40 (จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา)	65	20.6

ทั้ง 4 แบบ โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยดังนี้ แบบ
วางแผนใจใช้เหตุผล (ค่าเฉลี่ย = 4.4, S.D. = 0.5) แบบ
ประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย = 3.9, S.D. = 0.5) แบบ
ผสมผสาน (ค่าเฉลี่ย = 3.6, S.D. = 0.7) แบบรักทะนุถนอม
(ค่าเฉลี่ย = 3.2, S.D. = 0.5) และแบบควบคุมเข้มงวด
(ค่าเฉลี่ย = 3.0, S.D. = 0.6) เป็นวิธีที่ผู้ปกครองใช้น้อย
ที่สุด รายละเอียดแสดงในตารางที่ 7

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู
ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับ
ผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐมกับภาวะความฉลาดทาง

อารมณ์ พบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับ
ภาวะความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.05 ($p = 0.0028$) โดยรูปแบบการเลี้ยงดูแบบวางแผน
ใจมากที่สุด จำนวน 162 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.3
รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 77
ราย คิดเป็นร้อยละ 24.3 การเลี้ยงดูแบบผสมผสาน
จำนวน 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.2 การเลี้ยงดูแบบทะนุ
ถนอม จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.9 และการเลี้ยงดู
แบบเข้มงวดจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ
รายละเอียดแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง

รูปแบบการเลี้ยงดู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ (n = 316)	อันดับ
แบบประชาธิปไตย	3.9	0.5	มาก	2
แบบวางแผนใจใช้เหตุผล	4.4	0.5	มาก	1
แบบรักทะนุถนอม	3.2	0.5	ปานกลาง	4
แบบควบคุมเข้มงวด	3.0	0.6	ปานกลาง	5
แบบผสมผสาน	3.6	0.7	มาก	3

ตารางที่ 8 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองกับภาวะความฉลาดทางอารมณ์

การเลี้ยงดู คะแนนความ ฉลาดทางอารมณ์	แบบ ประชาธิปไตย (ร้อยละ)	แบบ วางแผนใจ ใช้เหตุผล (ร้อยละ)	แบบ รัก ทะนุถนอม (ร้อยละ)	แบบ ควบคุม เข้มงวด (ร้อยละ)	แบบ ผสมผสาน (ร้อยละ)	P-value
EQ > 50	14 (4.4)	35 (11.1)	0 (0.0)	1 (0.3)	13 (4.1)	0.0028
40 > EQ < 49	49 (15.5)	97 (30.7)	1 (0.3)	3 (0.9)	38 (12.0)	
EQ < 40	14 (4.4)	30 (9.5)	5 (1.6)	0 (0.0)	16 (5.06)	
รวม	77 (24.3)	162 (51.3)	6 (1.9)	4 (1.3)	67 (21.2)	

วิจารณ์

จากการศึกษานี้พบว่าบุคคลที่เลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ บิดาและมารดา รองลงมาได้แก่ มารดา และปู่ย่า จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเด็กได้รับการเอาใจใส่ดูแล ความอบอุ่นจากบุคคลใกล้ชิดที่ใกล้เคียงกัน ด้านสถานภาพสมรสพบว่า บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันสูงถึง 267 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.5 ซึ่งมีผลต่อการเลี้ยงดูของเด็กเนื่องจากได้รับความอบอุ่นจากบุคคลที่ใกล้ชิดและสภาพที่ครอบครัวเข้มแข็ง ความสัมพันธ์ของบิดามารดาเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระทบต่อเด็กอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เนื่องจากเด็กจะซึมซับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากผู้ใหญ่⁵ ด้านการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาพบว่ามีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ลักษณะนิสัยของบิดาใจดีรักลูก รักภรรยา ในขณะที่มารดานั้นรักลูกมากและตามใจช่วยเหลือลูกทุกอย่าง อภิปรายได้ว่า บิดาที่ใจดี รักลูก รักภรรยา นั้นมักจะไม่ค่อยขัดใจลูกและภรรยา ซึ่งหากการตามใจนั้นอยู่บนเหตุและผลก็จะเป็นผลดีต่อครอบครัว แต่หากตามใจทุกเรื่องอาจส่งผลเสียมากกว่าผลดีก็เป็นได้ จากการนำข้อมูลบุคคลด้านบุคคลที่เลี้ยงดูเด็กทั้ง 2 กลุ่มมาที่ดีที่สุด คือ บิดามารดา วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลลักษณะนิสัยของบิดามารดาสามารถอภิปรายได้ว่า บิดาและมารดา คือ บุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ดังนั้นการเลี้ยงดูหรือการแสดงออกถึงพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของบิดามารดามีผลต่อทิศทางการเติบโตของเด็กเป็นอย่างยิ่ง⁶ สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน มุลกลาง⁷ ที่ได้เน้นถึงความสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพวัยเด็กเล็กมากที่สุดโดยกล่าวว่า ในช่วง 1-5 ปีแรก ของชีวิตเป็นช่วงสำคัญที่เด็กจะมีการพัฒนาบุคลิกภาพมาก โดยการเลียนแบบการกระทำของบิดามารดาและผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข⁸ ซึ่งได้รายงานรูปแบบของการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันในแต่ละครอบครัวส่งผลให้เด็กมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ หรือ “อีคิว” ที่แตกต่างกันตามไป จากผลการศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูเด็ก

ของผู้ปกครองในส่วนการดูแล พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีผู้ใดปล่อยปละละเลย แสดงว่าผู้ปกครองปฏิบัติหน้าที่การเลี้ยงดูเด็กด้วยความรับผิดชอบสูง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะชอบเลี้ยง⁹ พบว่าครอบครัวให้การปฏิบัติด้านดูแลให้ได้รับความรักความอบอุ่นสูงสุด ด้านดูแลให้เกิดความสุขสบายกาย ด้านดูแลให้ลดความวิตกกังวล และด้านดูแลให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ระดับมากส่งผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคมของเด็กปฐมวัย

จากผลการศึกษาแม้ว่ารูปแบบการเลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะความฉลาดทางอารมณ์ อาจเป็นผลจากปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก เช่น สภาพสังคมสิ่งแวดล้อม พันธุกรรมของเด็ก ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดวิจัยในครั้งต่อไปได้ ผู้ปกครองใช้รูปแบบการเลี้ยงดูเด็กแบบวางเงื่อนไขใช้เหตุผลมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งอรุณ ป้องกัน¹⁰ และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชุ่มชม กับงามตา วณิชานนท์¹¹ ส่งผลให้เด็กจะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล มีความมั่นคงทางอารมณ์หนักแน่น ควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ รูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข¹² จะสนับสนุนให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง กระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ รูปแบบการเลี้ยงดูเด็กแบบผสมผสาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม ยอดมณี¹³ และ ขวัญใจ จริยาทัศนกร¹⁴ ที่รายงานว่าไม่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียว จากผลการศึกษาดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมอบรมผู้ปกครองเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสม การสร้างบทบาทที่ดีของผู้ปกครองและครูที่เลี้ยงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และแสวงหาทรัพยากรที่สนับสนุนต่อการพัฒนาภาวะความฉลาดทางอารมณ์ในลำดับต่อไป

สรุป

ภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลนครปฐมนั้นอยู่ในระดับคะแนน t-score 40-49 คะแนน จำนวน 188 รายคิดเป็นร้อยละ 59.5 เด็กควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้ดียิ่งขึ้นโดยผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่อง เช่น ทำกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข จากผลการศึกษาแต่ละรูปแบบการเลี้ยงดูแบบไม่มีผลกับภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก และข้อสังเกตจากงานวิจัยในครั้งนี้พบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูแบบวางเงื่อนไขให้เหตุผลนั้นมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยมากที่สุด นอกจากนี้ภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยนั้นอาจมีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครองและรายได้ สภาพสังคมของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กที่มีภาวะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ t-score > 50 ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสถานะที่ดี มีรายได้สูง และระดับการศึกษาสูง ซึ่งแตกต่างจากเด็กที่มีภาวะความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ t-score ระหว่าง 40 ถึง 49 และ t-score < 40 อย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูแบบที่มีผลต่อภาวะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยมากที่สุด และปัจจัยอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กเป็นลำดับต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนายแพทย์สมฤกษ์ จีงสมาน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครปฐม ที่อนุญาตให้จัดทำและเผยแพร่รายงานวิจัยนี้ นพ. สุรณ อิมประสิทธิ์ชัย หัวหน้ากลุ่มงานเวชกรรมสังคมที่ให้การสนับสนุนการทำวิจัย และขอบคุณ ดร. ฉวีวรรณ บุญคุ้ม ดร. กิตติพงษ์ เกิดฤทธิ์ ที่ให้คำ

แนะนำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ รวมทั้งครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองเด็กปฐมวัยทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา; 2545.
2. กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. ความรู้เรื่องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 3-11 ปี สำหรับนักวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2547.
3. กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. รายงานวิจัยประเมินผลการดำเนินงาน โครงการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กวัย 6-11 ปี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2548.
4. วราภรณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อนแถมมี; 2540.
5. อนุบาลสุพรรณบุรี. หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย สถานศึกษาอนุบาลสุพรรณบุรี พุทธศักราช 2546. สุพรรณบุรี: ปิยะนพพิลลิต; 2546.
6. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. [ออนไลน์]. [วันที่สืบค้น 24 มีนาคม 2552]. เข้าถึงได้จาก: URL: <http://www.aihd.mahidol.ac.th/www-thaiPublicationvol5nol.pdf>
7. ดวงเดือน มูลกลาง. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองโรงเรียนบ้านบวก อำเภอสี จังหัดลำพูน. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] สาขาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2546.
8. กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. ความรู้เรื่องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 3-11 ปี. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา. 2550;5(1):37-9.

9. ลักษณะ ชอบเสียง. บทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. [วิทยานิพนธ์พยาบาล ศาสตรมหาบัณฑิต] สาขาการพยาบาลครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2548.
10. รุ่งอรุณ ป้องกัน. ความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตน การให้เหตุผล เชิงจริยธรรมและการได้รับการอบรมเลี้ยงดูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2544.
11. ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชุ่มชม และงามตา วรินทร์านนท์. ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2548.
12. วณิดา ชนินทุยทวงศ์. การวิจัยประเมินผลการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เด็กวัย 6-11 ปี. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข; 2548.
13. นิคม ยอดมณี. การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่มีผลต่อพัฒนาการด้านจริยธรรมใน อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต] สาขาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ; 2540.
14. ขวัญใจ จริยาทัศน์กร. บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต; 2551.
15. ดุลยา จิตตะยโสธร. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู: แนวคิดของ Diana Baumrind Diana Baumrind's Parenting Styles. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2552;6(1):101-3.